

Л.І. Малинівська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки Житомирського державного університету імені Івана Франка

МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

В Україні щороку виникають тисячі надзвичайно складних ситуацій природного та техногенного характеру, внаслідок яких гине велика кількість людей, а матеріальні збитки сягають кількох мільярдів гривень. Сьогоднішня ситуація в Україні щодо небезпечних природних явищ, аварій і катастроф характеризується як дуже складна. Тенденція зростання кількості природних і особливо техногенних НС, складність цих наслідків змушують розглядати їх як серйозну загрозу безпеці окремої людини, суспільству та навколишньому середовищу, а також стабільності розвитку економіки країни. Законодавчими та іншими нормативно-правовими актами України визначено обов'язковість навчання всіх категорій населення діям у надзвичайних ситуаціях, дотримання заходів загальної, екологічної безпеки, виконання відповідних вимог у разі виникнення надзвичайних ситуацій, а також вивчення основних способів захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, надання першої медичної допомоги потерпілим, правил користування засобами захисту.

Основною метою навчання за програмою спеціальної підготовки є опанування додатковими знаннями і практичними методами роботи у складі органів управління, служб, формувань з виконання завдань за призначенням, організації управління, здійснення всіх видів забезпечення під час підготовки та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації наслідків стихійних лих, аварій, катастроф.

Змістом спеціальної підготовки є: вивчення функціональних обов'язків, штатної техніки, приладів та табельного майна відповідно до призначення служби, формування, порядку приведення його у готовність, виробничі і технологічні особливості об'єкту проведення рятувальних та інших невідкладних робіт; набуття практичних навичок щодо користування технічними засобами аварійно-рятувальних робіт та засобами захисту, взаємодії з іншими виконавцями робіт із забезпеченням вимог техніки безпеки та надання першої допомоги потерпілим.

Кожна людина в конкретних умовах життєдіяльності відповідає на різноманітні подразники різною фізіологічною реакцією. В основному ця індивідуальність залежить від психофізіологічних властивостей людини. До них належать нервово-емоційна стійкість, врівноваженість нервових процесів, розумова та фізична працездатність і витривалість тощо. [5]

До основних форм морально-психологічної підготовки студентів до дій у надзвичайних ситуацій відносяться:

➤ теоретична підготовка, яка реалізується в ході занять, що проводяться методом лекцій, групових занять, диспутів і вікторин, усних часописів, зустрічей, а також рядом інших методів, що дозволяє розширити кругозір і об'єм знань тих, яких навчають. Для теоретичної підготовки широко використовуються можливості радіо, телебачення, художні і хронікально-документальні фільми. Свій внесок у теоретичну підготовку вносить правильно оформлена наочна агітація. Особливо дуже важливу роль грає самостійна робота

тих, яких навчають, із необхідною навчальною літературою, матеріалами газет і часописів;

➤ практична підготовка реалізується в ході занять, які проводяться методом практичних занять, навчань і тренувань з цивільної оборони, при цьому практичні заняття повинні бути максимально наближені до реальних умов можливих надзвичайних ситуацій на даній території (в місті, районі, населеному пункті, на об'єкті господарської діяльності), що при мінімальному відриві робітників, службовців і населення дозволить досягти високих результатів у їхній підготовці.

Все доросле населення, у тому числі і не зайняте на виробництві, навчається з використанням теоретичних і практичних форм. Конкретні методи реалізації форм навчання, їхній обсяг визначається місцевими органами виконавчої влади. [4]

Необхідно знати і враховувати, що не урівноважений психічний стан у людей може бути викликаний цілим рядом чинників, які повинні враховуватись при масових скопищах людей, особливо небезпечних з урахуванням психології натовпу:

✓ чинниками фізичного стану: фізична втома людини; стан змореності; відсутність нормального тривалого сну, погане харчування; знижена свідомо активність;

✓ психічні чинники: підвищення збудженості; неясність ситуації; переживання крайньої небезпеки; почуття безсилля перед небезпекою; активізація уяви;

✓ соціальні чинники: утрата віри в керівництво; несподіване і раптове наростання катастрофи;

✓ постійністю і послідовністю морально психологічного підготовки, її планування;

✓ правове забезпечення соціального захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій. [2]

Запобігання надзвичайним ситуаціям, ліквідація їх наслідків, максимальне зниження масштабів втрат та збитків перетворилося на загальнодержавну проблему і є одним з найважливіших завдань органів виконавчої влади і управління всіх рівнів. В сучасному суспільстві є актуальним питання підготовки населення до адекватних дій у надзвичайних ситуаціях, зокрема, морально-психологічної.

Моральна і психологічна підготовка — єдиний нерозривний процес виховання в особового складу ІДО і населення політичних, моральних і психологічних якостей, які-забезпечують успішне переборювання труднощів при виконанні завдань Цивільної оборони в різних умовах обстановки.

Висновок. Вплив екстремальних факторів веде до розвитку станів, до яких відносять різні види стресу - шок, біль, кома, колапс, непритомність та інші гострі захворювання та фізичні травми, а також реакції нерво-психічної перенапруги, що включають порушення поведінки внаслідок емоційного зриву - страх, гнів, агресія, паніка, депресія та ін. Тому дуже важливо завчасно морально та психологічно підготувати студента до правильних, а головне, спокійних дій у НС, необхідно виховати вміння спокійно та стримано поводитися у будь-яких ситуаціях.

Високий рівень морально-психологічної роботи – це гарантія своєчасного і успішного проведення рятувальних робіт в районах надзвичайних ситуацій,

виконання важливих державних завдань цивільної оборони – цивільного захисту населення і територій.

Список використаної літератури

1. Бандурка О. Основи психології і педагогіки: Підручник/ Олександр Бандурка, Валентина Тюріна, Олена Федоренко,; МВС України, Нац. ун-т внутр. справ. - Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003.
2. Гуцало Е. Психологія: Інструктивно-методичні матеріали для самостійної підготовки студентів до комплексного державного екзамену/ Емілія Гуцало,; М-во освіти і науки України, КДПУ ім. В. Винниченка. Кафедра психології. - Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2004. - 126 с.
3. Основи психології: Підручник для студ. вузів/ За заг. ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. - 3-є вид., стереотип.. - К.: Либідь, 1997. – 630 с.
4. Психологія: Підручник для студ. вуз./ За ред. Ю.Л.Трофімова. - 3-тє вид., стереотип.. - К.: Либідь, 2001. - 558 с.
5. Психологія: З викладом основ психології релігії/ Під ред. Юзефа Макселона. - Львів: Монастир Монахів Студійського Уставу: Вид. відділ "Свічадо", 1998. - 319 с.
6. Серьожникова Р. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник / Раїса Серьожникова, Надія Пархоменко, Лада Яковицька,; М-во освіти і науки України, Донецький нац. технічний ун-т . - К.: Центр навчальної літератури, 2003; К.: Академвидав, 2003. - 242 с.
7. Степанов О. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник / Олександр Степанов, Михайло Фіцула,. - К.: Академвидав, 2002; К.: Академвидав, 2003. - 502 с.
8. Цимбалюк І. Психологія: Навчальний посібник/ Іван Цимбалюк,; М-во освіти і науки України . - Київ: ВД "Професіонал", 2004. - 214 с.